

7. Aşağıdaki parçaların hangisinde zaman, mekân ve kişi unsurları birlikte verilmiştir?

- A) Çıkmaz sokağın ağzında bir çeşme, bir de hayvanları sulamak için yalak vardı. Elime geçen çer çöple özene özene oyuncak bir kayık yaptım.
- B) Çantasındaki esans şişesini doldurmak vesilesiyle mağazaya girdiler. Bütün eşyanın iliklerine kadar işlemiş hafif bir güzel koku.
- C) Tam altı ay evvel bir ilkbahar günü idi. Konservatuvarda keman dersi almaya gelen Macit'i, arkadaşları Neriman'la tanıştırdılar.
- D) Bilirsin ki ben öyle pek kafasız bir kız değilim. Annem gibi, kardeşlerim gibi fakir düştük, parasız kaldık diye sana darılmak hiçbir zaman aklımdan geçmedi.

Temmuz 2019

8. Eskiden her mahallenin kendine ait hususi bir havası vardı. Mahalleler kendine özgü kimliği olan ve yine dinî sosyal merkezler, küçük çarşılar, çeşmeler, küçük imalathaneler ile birlikte "kendine yeterli yerler" idi. Her mahalle duvarla olmasa bile bir ağaçlık bölge ile ya da bir dere gibi tabii bir engelle birbirinden ayrılıyordu. Mahallede kendiliğinden bir otokontrol vardı çünkü herkes birbirini tanır, yabancılar derhâl fark edilir, asayiş kolayca sağlanırdı.

Bu parçada hikâyenin yapı unsurlarından hangisi yoktur?

- A) Kişi
B) Mekân
C) Olay
D) Zaman

Temmuz 2019

9. Aşağıdakilerden hangisi öyküleyici anlatımın özellikleri arasında sayılamaz?

- A) Dil daha çok göndergesel işlevde kullanılır.
- B) Farklı anlatıcı türlerinden yararlanılabilir.
- C) Kişi, zaman ve mekân öğeleriyle olay örgüsü aktarılır.
- D) Bir olayın olması şarttır.

Ocak 2017

10. Napoli'de, içinde kırlangıç, iskorpit, zargana ve mercanların yüzdüğü, kırmızı bakır çemberli meşeden mamul lengerlere yer yer güneşli ellerini sokan, mavi ketenden pantolonlarını diz kapaklarına sıvamış, buğulu yemiş gözlü küçük satıcıları görmüştüm. Fakat "Napolili balıkçı"ya vatanında rastlamadım. Berrak ve sanki berrak olduğu için soğuk bir kış günüydü.

Bu parçanın anlatım türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Açıklayıcı
B) Betimleyici
C) Tartışmacı
D) Kanıtlayıcı

Temmuz 2019

11. Durum öyküsüyle ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Sosyal olgulara, duygu ve düşüncelere önem verilir.
- B) Zaman, yer ve yaşam koşulları ön planda tutulur.
- C) Memduh Şevket Esendal önemli temsilcilerdendir.
- D) Rus edebiyatında Anton Çehov tarafından başlatıldığı için Çehov tarzı öykü olarak da adlandırılır.

Ocak 2017

12. Durum öyküsünün edebiyatımızdaki en önemli temsilcileri aşağıdaki seçeneklerin hangisinde bir arada verilmiştir?

- A) Refik Halit Karay – Ömer Seyfettin
- B) Halit Ziya Uşaklıgil – Yakup Kadri Karaosmanoğlu
- C) Orhan Kemal – Hüseyin Rahmi Gürpınar
- D) Memduh Şevket Esendal – Sait Faik Abasıyanık

Ocak 2017

13. Emir Bey'e baktı, yüzü gergin ama solukları düzgün. İki yıl önceki yangının son yuttuğu evi hatırladı. Aram Usta'nın oturduğu evi. Az yukarda, üç yol ağzındaydı. Şimdi arta kalan yığıntıda kuzukulağı, hindiba yetişiyor. Evin tahta perdeyle sokaktan ayrılması bahçesinden mimoza ve nisan gülü dalları sarkardı dışarı. Küçükken, o köşede oyun oynamaktan korkmuştu hep. Kendinden sonra gelenler de korktular.

Bu parçada anlatım tekniklerinden hangisi kullanılmıştır?

- A) Gösterme
B) Geriye dönüş
C) İç konuşma
D) Diyalog

Temmuz 2019

14. Aşağıdaki parçaların hangisinde kahraman bakış açısı kullanılmamıştır?

- A) Onu, ev duvarının bir kenarına çaktığım çiviye asmış, yola çıkmıştım. Kuşlar yoktu havada ama yolun kenarında yeşillikler vardı ya... Bu yeşilliklerin bazı yerleri sökülmiş. Biraz ileride dört çocuğa rastladım.
- B) Herkesin yeni başlayacak olan altı yedi aylık soğuk hayata kendini şimdiden alıştırmak ve hazırlamak için bir şeyler yapmaya çalıştığı günlerde ben, o güzel kuşların peşine düşmüştüm. Nerede görsem sevmeye çalışırım onları.
- C) Kahvecinin kendisi sevimsiz bir adamdır. Doktorlar fazla yorulmamasını tavsiye etmiş olsalar, dünyada kahveci olmazdı. Tersine, ben bütün ömrümce iyi bir kahve bulamadığım için kahveci olamamışım.
- D) Köye yaklaşınca makinist gaza bastı, motoru büyük bir gürültüyle tüfek gibi patlattı. Kalabalık ürkerek açıldı, birçokları korkularını gizlemek için kahkaha attılar. Makinist, bir süre sonra traktörü durdurdu fakat motoru hâlâ çalışıyordu.

Temmuz 2019

15. Bireyin iç dünyasını anlatmayı amaçlayan hikâyelerde;

- I. kahramanların iç dünyası, tüm çıplaklığıyla esere yansır.
- II. yazar dış dünyayı olduğu gibi anlatır.
- III. bunalımlara ve iç çatışmalara yer verilir.
- IV. realist bir anlatım ağır basar.

ifadelerinden hangileri doğrudur?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve IV
D) III ve IV

Temmuz 2019

16. Aşağıdakilerden hangisi bireyin iç dünyasını anlatmayı amaçlayan hikâyelerin özelliklerinden değildir?

- A) Bunalımlara ve iç çatışmalara yer verilir.
- B) Dış dünya olduğu gibi anlatılır.
- C) Anlatımda bilinç akışı ve iç monolog teknikleri kullanılır.
- D) Kahramanların iç dünyası, tüm gerçekliğiyle yansıtılır.

Aralık 2018

17. - - - , "Abdullah Efendi'nin Rüyalari" adı altında topladığı hikâyeleriyle rüyaya ve bilinçaltına önem vermiştir.

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Necati Cumalı
B) Ahmet Hamdi Tanpınar
C) Sabahattin Ali
D) Peyami Safa

Ocak 2017

18. Aşağıdakilerin hangisinde Cumhuriyet Dönemi hikâye ve romanıyla ilgili bir bilgi yanlıştır?

- A) Her kesimden kahramanlara yer verilmiştir.
- B) Eserler halkın anlayacağı bir dille kaleme alınmıştır.
- C) Teknik açıdan zayıf eserler verilmiştir.
- D) Günlük yaşam ve memleket gerçekleri işlenmiştir.

Ocak 2017

19. Aşağıdakilerden hangisi Sait Faik Abasıyanık'ın hikâyelerinden biri değildir?

- A) Yüksek Ökçeler
B) Alemdağ'da Var Bir Yılan
C) Mahalle Kahvesi
D) Lüzumsuz Adam

Mayıs 2015

20. El alır, göz görür, iş çıkar işten;
Arsızlar doluyu doyurur boştan.
İki gün misafir gelse bir kıştan,
Doksan günlük yaza sığmaz, ölürüm.

Bu dörtlükte kaç tane yüklem vardır?

- A) 3
B) 4
C) 5
D) 6

Aralık 2018

1. “Otlakçı, Mendil Altında” gibi ünlü hikâye kitaplarının yazarı olan sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Halide Edip Adıvar
- B) Memduh Şevket Esendal
- C) Osman Cemal Kaygılı
- D) Ziya Osman Saba

Ocak 2015

2. Aşağıdakilerden hangisi Türk edebiyatındaki olay öykücülüğünün öncü ismi olan sanatçıdır?

- A) Yakup Kadri Karaosmanoğlu
- B) Ömer Seyfettin
- C) Ahmet Hamdi Tanpınar
- D) Tarık Buğra

Ocak 2015

3. Sanat hayatına Maupassant tarzı hikâyeyle başladı. Net bir şekilde giriş, gelişme, sonuç bölümlerinin bulunmadığı hikâyeler yazdı. Sonraki dönemlerde durum hikâyesi yazdı. Şiirsel anlatım tarzını sürdürdü. Denizcileri, balıkçıları, avare insanları anlattığı hikâyelerinin kahramanları çoğunlukla kendisidir. “Havada Bulut, Semaver, Sarnıç” önemli eserlerindedir.

Bu parçada tanıtılan sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sait Faik Abasıyanık
- B) Memduh Şevket Esendal
- C) Ömer Seyfettin
- D) Yakup Kadri Karaosmanoğlu

Mayıs 2015

4. Aşağıdaki yazar – eser eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

- A) Ahmet Mithat Efendi – Letaif-i Rivayat
- B) Halikarnas Balıkcısı – Merhaba Akdeniz
- C) Orhan Kemal – Ekmek Kavgası
- D) Memduh Şevket Esendal – Memleket Hikâyeleri

Mayıs 2015

5. Aşağıdakilerden hangisi klasik hikâyenin bölümlerinden değildir?

- A) Düğüm
- B) Mekân
- C) Çözüm
- D) Serim

Mayıs 2015

6. Kara Mustafa, öyle olduğu yerde bakıp kaldı arkalarından. Anlayamadığı, aklının almadığı bir şey zonklayıp durdu ense kökünde. Yüreği bir cendereydi sanki. Sabahleyin Somuncu Baba'ya anlattığı yıldırım düşünüyü hatırladı nedense. Dervişler öğlen sıcağında yola sıralanmış, çömelmiş, işlerine dalmışlardı. Taş tıkrıtları, taşa hafif hafif vuran tokmak, çekiç sesleri geliyordu.

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Olayın geçtiği mekân betimlenerek verilmiştir.
- B) Hâkim (ilahi) anlatıcının bakış açısıyla anlatılmıştır.
- C) Kahraman, ruh hâliyle yansıtılmıştır.
- D) Zaman unsuruna yer verilmiştir.

Mayıs 2015

7. Sait Faik Abasıyanık'ın "Sinağrit Baba" öyküsü hangi öykü türüne örnektir?

- A) Halk B) Olay
C) Durum D) Ben merkezli

Mayıs 2015

8. Aşağıdaki eser – sanatçı eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

- A) Kıssadan Hisse – Ahmet Mithat Efendi
B) Mendil Altında – Sabahattin Ali
C) Küçük Şeyler – Sami Paşazade Sezai
D) Gurbet Hikâyeleri – Refik Halit Karay

Mayıs 2015

9. Aşağıdaki sanatçılardan hangisi hikâye türünde eser vermemiştir?

- A) Ömer Seyfettin
B) Refik Halit Karay
C) Yahya Kemal Beyatlı
D) Sait Faik Abasıyanık

Mayıs 2015

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım, kahraman anlatıcı bakış açısıyla yapılmamıştır?

- A) Yaşadığı yerde sıkılan Mehmet Ağa, şehre gidip oraları görmek istemiş.
B) Ömer'in gösterdiği kapının önüne geldiğimizde ışıklar birden söndü.
C) Telaşla arabadan indim ama iki arkadaşımın hiç acelesi yok gibiydi.
D) Sabah söylediği yerde elimle koymuş gibi buldum onu.

Mayıs 2015

11. Aşağıdakilerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

- A) Cevat Şakir Kabaağaçlı, eserlerini Halikarnas Balıkcısı takma adıyla yazmıştır.
B) Yaşar Kemal'in romanlarında tabiat ve insan sevgisi ağır basar, romanı destana yaklaştırır.
C) Haldun Taner'in oyunlarında ince ironi ve sanat endişesi göze çarpar.
D) Sait Faik Abasıyanık, olay hikâyesinin en önemli temsilcilerinden biridir.

Mayıs 2015

12. Aşağıdakilerden hangisi hikâyenin unsurlarından biri değildir?

- A) Kişiler B) Mekân
C) Senaryo D) Zaman

Mayıs 2015

13. Aşağıdakilerden hangisi anlatmaya bağlı türlerden biridir?

- A) Şiir B) Hikâye
C) Tiyatro D) Pantomim

Mayıs 2015

14. Küçük salonun fes renginde kalın ve ağır perdeleri geniş çevresinden dışarıya muhteşem ve parlak bir sulu boya levhası gibi görünüyordu. Saf ve mavi bir sema. Çiçekli ağaçlar... Cıvıldaayan kuşlar... Uyur gibi sessiz duran deniz...

Bu parçada kullanılan anlatım türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Açıklama B) Betimleme
C) Öyküleme D) Tartışma

Mayıs 2015

15. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi zamirdir?

- A) O gün herkesin içinde beni azarlayan kimdi?
- B) Soğuk bir havada yardım kampanyamızı başlattık.
- C) Babamın ilk arabası büyük, kırmızı bir arabaydı.
- D) Yeni aldığımız ev, küçük ve rutubetliydi.

Ekim 2018 (Ek)

16. I. Akşamleyin savaşın bitmesi ve Deli Mehmet'in defnedilmesi
II. Kuru Kadı'nın, Deli Mehmet'in elinde başıyla savaşmasını görmesi
III. Elçinin kaledekilere teslim olmalarını teklif etmesi ve kaledekilerin savaşmaya karar vermesi
IV. Savaşmak için Cuma namazını kılmayı beklemeleri ve savaşın başlaması

"Başını Vermeyen Şehit" adlı hikâyenin karışık olarak verilen olay örgüsünün doğru sıralaması aşağıdakilerden hangisidir?

- A) I – II – III – IV
- B) III – IV – II – I
- C) III – I – IV – II
- D) IV – III – II – I

Mayıs 2015

17. Anlatımda söz gereksiz yere uzatılmamalı, az sözcükle çok şey anlatılmalıdır.

Anlatımın taşınması gereken bu özellik aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Acıcılık
- B) Tutarlılık
- C) Özlülük
- D) Doğallık

Ocak 2017

18. Aşağıdakilerin hangisinde virgölün kullanımı ile ilgili hata vardır?

- A) Kapısına kadar gidip zili çalar, beklemeye başlarlar.
- B) Marketten incir, muz, çilek ve kiraz alıp eve dönmüş.
- C) 30,05,2001 yılında Anadolu'nun bir köyünde doğmuş.
- D) Poşetekileri tartınca 1,75 kg geldiğini gördü.

Ekim 2018

19. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük harflerin yazımıyla ilgili bir yanlışlık yapılmıştır?

- A) 21 Mart 2014 cuma günü dünyaya gelmiş.
- B) Ahmet Bey, sizi toplantı salonunda bekliyor.
- C) Kızılay Meydanı renkli ışıklarla süslenmişti.
- D) Tamir için bir İngiliz anahtarı şart.

Mayıs 2018

20. Aşağıdaki dizelerin hangisi yüklemine yerine göre farklı bir cümle oluşturmaktadır?

- A) Benim dostum gelişinden bellidir
- B) Ak elleri deste deste güllüdür
- C) Güzel seven yiğitler de bellidir
- D) Melil mahzun gezer eller içinde

Ocak 2015

Hatırlatma

Şiir

- Şiir; duygu, düşünce ve hayallerin genellikle imge ve ahenk unsurları kullanılarak dizeler hâlinde anlatıldığı edebî türdür.
- Şiirde duygu, düşünce ve hayaller ölçülü ve kafiyeli biçimde anlatılır.
- Şiirlerin yapı unsurlarını "nazım birimi, ölçü, kafiye ve nazım şekilleri" oluşturur.
- Şiirlerde kelimelerin çağrışım özelliklerinden yararlanılır.
- Kelimeler mecaz ve yan anlamlarıyla kullanılır.
- Şiirde imgenin önemli yeri vardır.
- Her şiir bir tema etrafında oluşur.
- Şiirlerde çeşitli söz sanatlarına (benzetme, kişileştirme, konuşurma, abartma, ...) başvurulur.
- Milletlerin edebiyatı genel olarak şiirle başlar.
- Şiirler didaktik, lirik, pastoral, dramatik, satirik gibi türlere ayrılır.
- İngiliz edebiyatında Shakespeare'in (Şekspir) soneleri ile Amerikan edebiyatında Edgar Allan Poe'nun Annabel Lee; Fransız edebiyatında Baudelaire'in (Bodler) Kötülük Çiçekleri, Lamartine'in (Lamartin) Göl, Verlaine'in (Verlen) Şiir Sanatı, Aragon'un (Aragon) Mutlu Aşk Yoktur; Şili edebiyatında Neruda'nın (Neruda) Umutsuz Bir Şarkı; Alman edebiyatında Goethe'nin (Göte) Doğu Batı Divanı, Rilke'nin (Rilke) Duino Ağıtları adlı eserleri dünya edebiyatında türün tanınmış örneklerindedir.
- Yunus Emre'nin ilahileri, Fuzuli'nin gazelleri, Karacaoğlan'ın koşmaları ile Şeyh Galip'in Hüsn ü Aşk, Namık Kemal'in Hürriyet Kaside-si, Abdülhak Hamit'in Makber, Tevfik Fikret'in Yağmur, Cenap Şahabettin'in Elhan-ı Şita, Ahmet Haşim'in Merdiven, Yahya Kemal'in Sessiz Gemi, Mehmet Akif'in Çanakkale Şehitlerine, Faruk Nafiz'in Han Duvarları, Nazım Hikmet'in Salkım Söğüt, Necip Fazıl'ın Kaldırımlar, Cahit Sıtkı'nın Otuz Beş Yaş, Arif Nihat Asya'nın Bayrak, Attila İlhan'ın Ben Sana Mecburum, Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Mustafa Kemal'in Kağnısı, Sezai Karakoç'un Sürgün Ülkeden Başkentler Başkentine adlı şiirleri Türk edebiyatında türün tanınmış örneklerindedir.

TANZİMAT DÖNEMİ'NDE ŞİİR

- Türk şiiri 19. yüzyıldan itibaren Batı şiirinden etkilenmeye başlamıştır.
- Tanzimat Fermanı'nın ilanından (1839) sonra siyasi ve sosyal alanda görülen Batı kaynaklı değişme ve gelişmeler şiire de yansır.
- Şinasi'nin 1859'da Fransızcadan çevirdiği şiirleri yayımladığı *Tercüme-i Manzume* adlı eserini, sonraki yıllarda özellikle Fransız şairlerden yapılan başka çeviriler izler.
- Bu şiirler aracılığıyla Türk edebiyatında yeni nazım biçimleri ve yeni kavramlar görülür.
- Tanzimat'a kadar aydın çevrelerde divan şiiri zevk ve anlayışı hâkimken Tanzimat'la birlikte Batı şiiri zevk ve anlayışı da tanınmaya ve ilgi görmeye başlar.
- Batı edebiyatına özgü anlayışlardan ve akımlardan etkilenen şairler, Tanzimat Dönemi'nde şiirde birçok yenilik yapmıştır.
- Şinasi, Namık Kemal, Ziya Paşa gibi şairler şiire başlık vermişler, şiirde noktalama işaretlerini kullanmışlar ve şiire yeni içerikler getirmişlerdir.
- "Eşitlik, adalet, hukuk, millet" gibi temalar bu dönem şiirimizde görülen yeni temalardır.
- Tanzimat şiiri, iki dönemde incelenebilir.
- I. Dönem Tanzimat şairleri düşüncelerini topluma aktarmak için şiiri araç olarak kullanmışlardır.
- Tanzimat şiirinin ilk döneminde sanatçılar divan şiirinin biçim özelliklerine bağlı kalmışlar; konu ve içerikte köklü değişiklikler yapmışlardır.
- Tanzimat Dönemi'nde şiir konularında değişiklik olmuş ancak teknik bakımdan divan şiirinden çok ayrılamamıştır.
- Divan şiirindeki parça bütünlüğü yerine konu bütünlüğü esas alınmıştır.
- Dönem şairleri hem biçim hem de konu bakımından eski şiirden uzaklaşmaya çalışmışlar ancak bunda başarı sağlayamamışlardır.
- Yeni nazım biçimlerinin yanında divan şiiri nazım biçimleri (gazel, terakibent, kıta) de kullanılmıştır.
- Şairler; dili yalınlaştırmaya çalışmış, konuşma dili ve anlatımına yönelmişlerdir.
- Dilde sadeleşme fikri savunulmuş ancak başarılı olunamamıştır.

- Tanzimat şiirinde söyleyişten çok fikirler ve yeni konular önem kazanmıştır.
- Aruz ölçüsü kullanılmış, hece ölçüsü ise deneme aşamasında kalmıştır.
- Tanzimat şiirinin I. Dönemi'nde "gazel, kaside, terkibi-bent" gibi nazım biçimleri, II. dönemde Fransız şiirinin etkisiyle yeni biçimler kullanılmıştır.
- Tanzimat şiirinin I. Dönemi'nde siyasal ve toplumsal sorunlar, II. Dönem'de bireysel ve duygusal konular işlenmiştir.
- Tanzimat şiirinin I. Dönemi'nde dil biraz sade, II. Dönem'deki dil daha ağırdır.
- Tanzimat şiirinin I. Dönem şiiri dışı (toplumsal konular), II. Dönem şiiri içe dönüktür (bireysel konular).
- Tanzimat I. Dönem şairleri kanun, düzen, adalet, özgürlük, esaret, millet, vatan, bayrak gibi temaları; II. Dönem şairleri ise şiirin konusunu genişleterek bireysel konuları işlemişlerdir.
- Tanzimat I. Dönem şairleri divan şiirini eleştirerek yıkıma çalışmışlar, II. Dönem şairleri ise divan şairleri gibi şiir estetiğine önem vermişlerdir.
- Tanzimat'ın ikinci dönem şairleri, Recaizade Mahmut Ekrem'in "Güzel olan her şey, şiirin konusu olabilir." anlayışıyla hareket eder, şiirin konusunu genişletirler.
- II. Dönem'de Batı şiirinin etkisiyle şiirde yeni biçimler kullanılır.
- Birinci dönemde bir amaç olarak ortaya konan dilde yalınlaşma düşüncesi, II. Dönem'de bütünüyle terk edilir.
- Tanzimat I. Dönem şairleri olarak Şinasi, Namık Kemal ve Ziya Paşa'yı; II. Dönem şairleri olarak da Recaizade Mahmut Ekrem, Abdülhak Hamit gibi sanatçıları sayabiliriz.

ÖRNEK:

Aşağıdaki dizeler Tanzimat'ın I. Dönem şairi Namık Kemal tarafından yazılmış "Hürriyet Kasidesi"nden alınmıştır.

HÜRRİYET KASİDESİ

Görüp ahkâm-ı asrı münharif sıdk u selâmetten
Çekildik izzet ü ikbâl ile bâb-ı hükûmetten

Usanmaz kendini insan bilenler halka hizmetten
Mürüvvet-mend olan mazlûma el çekmez i'ânetten

Hakîr olduysa millet şânına noksan gelir sanma
Yere düşmekle cevher sâkit ol mazkadr ü kıymetten

Vücûdun kim hamîr-i mâyesi hâk-i vatandır
Ne gam râh-ı vatanda hâk olursa cevîr ü mihnetten

AÇIKLAMA:

Yukarıdaki dizelerde de görüldüğü gibi Tanzimat I. Dönem sanatçıları biçim bakımından eskiye bağlı kalmış ama şiirin içeriğinde önemli değişiklikler yapmışlardır. Şiirde "eşitlik, adalet, hukuk, millet" kavramları görülmüştür.

Örnek 1

Usanmaz kendini insan bilenler halka hizmetten
Mürüvvet-mend olan mazlûma el çekmez i'ânetten

Ne efsûnkâr imişsin âh ey dîdâr-ı hürriyet
Esîr-i aşkın olduk gerçi kurtulduk esaretten

**Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylene-
mez?**

- A) Aruz ölçüsü ile yazılmıştır.
- B) Nazım birimi beyittir.
- C) Bireysel bir konu işlenmiştir.
- D) Kafiye düzeni aa, ba şeklindedir.

Aralık 2019

ÖRNEK:

Aşağıdaki dizeler Tanzimat II. Dönem şairlerinden Abdülhak Hamit Tarhan'ın Mütasadif adlı şiirinden alınmıştır.

Mütasadif

Şu güzër-gâha kıl nazar;
Her belâ anda muntazar!
Gün batarken garib garib,
Kimseler yoğ iken şu sahrâda,
Kim şu mahlûk-ı dil-firîb,
Kim unutmuş anı bu enhâda?
Niçin ağlar hazîn hazîn,
Ne temennâsı var bu dünyada?
Acaba kim şu nâzenîn,
Kimi bekler kenâr-ı deryâda?

AÇIKLAMA:

Bu dizelerde de görülüyor ki Tanzimat'ın II. Dönemi'nden itibaren bireysel konular işlenmiş, divan şiirinin biçimsel özellikleri yıkılmış, ağır ve süslü bir dil kullanılmıştır. Tanzimat'ın birinci döneminde görülen dilde sadeleşme hareketi terk edilmiştir.

Hatırlatma

Tema

- Bir şiirde iletilmek istenen temel düşünce ve duygudur (aşk, çaresizlik, ölüm, doğa, eşitlik ...)

Konu

- Üzerinde söz söylenen, fikir yürütülen, yazı yazılan herhangi bir olay, düşünce veya durumdur.

Örnek 2

Aşağıdakilerden hangisi Tanzimat'ın I. dönem sanatçılarından değildir?

- A) Namık Kemal
B) Recaizade Mahmut Ekrem
C) İbrahim Şinasi
D) Ziya Paşa

Aralık 2019

BİYOGRAFİ

Namık Kemal (1840-1888)

İlk şiirleri genellikle gazel ve nazire şeklindedir. Bir divan oluşturabilecek kadar gazel yazan Namık Kemal'in ilk gazellerinde tasavvufun etkisi görülür. Şairin karakteristik şiir anlayışı 1862'de Şinasi'yi tanışmasından sonra şekillenmiştir. Namık Kemal; başlangıçta divan tarzında, bireysel temalı şiirler yazarken Şinasi ile tanışmasının ve yaşadığı dönemdeki olayların etkisiyle siyasi ve sosyal temalı yeni şiire yöneldi. O da çağdaşı pek çok sanatçı gibi toplum için sanat anlayışı ile eser verdi. Namık Kemal; Türk şiirine vatan ve millet sevgisi, hürriyet, hamiyet, hak, hukuk, adalet gibi birtakım yeni kavramları getirmiştir. "Vaveylâ, Hürriyet Kasidesi, Vatan Mersiyesi, Hilâl-i Osmanî" meşhur şiirlerindedir. Namık Kemal hem hece ölçüsü hem aruz ölçüsü kullanmakla beraber şiirlerini daha çok aruz ölçüsü ile kaleme almıştır. "Vaveylâ" ve "Hilâl-i Osmanî" hem biçimsel açıdan hem de muhteva açısından "yeni" şiirlerinin iki önemli örneğidir. "Hürriyet Kasidesi", biçimsel açıdan eski, muhteva açısından "yeni" şiirlerinin ilk önemli örneğidir.

Eserleri:

Vatan yahut Silistre, Gülnihal, Zavallı Çocuk, Akif Bey (tiyatro), İntibah, Cezmi (roman), Tahrib-i Harâbât, Takip (eleştiri)...

107

- II. Dönem Tanzimat sanatçıları edebiyatı güzel sanatların bir dalı olarak görmüşler, şiirde de estetik haz oluşturmayı amaçlamışlardır.
- Şairler, şiirlerde kişisel duygularını ve düşüncelerini dile getirmişlerdir.
- Abdülhak Hamit Tarhan, Recaizade Mahmut Ekrem gibi sanatçılar II. Dönem Tanzimat şairlerindedir. Bu şairler yeni duyuş ve tarzları benimseyerek Türk şiirinin gelişimine katkı sağlamışlardır.
- Abdülhak Hamit Tarhan (1852 - 1937), Tanzimat Dönemi sanatçılarından II. Dönem Tanzimat edebiyatının öncülerindedir.
- Şiir ve tiyatro türlerinde eserleri vardır.
- Şiirlerinde ölüm, ölüm ötesi, tabiat ve ruh kavramlarını işlemiştir.
- Metafiziği şiirlerinde ele alması ise şairin önemli bir diğer özelliğidir.
- Sanatçının *Sahra, Makber, Ölü, Bunlar Odur, Hac-le* adında şiir kitapları vardır.

SERVETİFÜNUN DÖNEMİ'NDE ŞİİR

- 1896 yılında Recaizade Mahmut Ekrem'in teşvikiyle Tefik Fikret'in Servetifünun dergisinin başına geçmesi, önceleri bilim teknik alanında yazılar çıkan bu derginin bir edebiyat dergisine dönüşmesi Servetifünun Dönemi'ni başlatmıştır.
- Tanzimat Dönemi'ndeki gazetenin rolünü dergi yüklenmiştir.
- Bu edebiyat 1901 yılına kadar aralıksız devam etmiş, Hüseyin Cahit Yalçın'ın Fransızcadan çevirdiği "Edebiyat ve Hukuk" makalesini Servetifünun dergisinde yayımlanması üzerine dergi kapatılmış, bu edebiyat topluluğu da dağılmıştır.
- Dil, bu dönem şiirinin en belirgin özelliğidir.
- Servetifünun şairleri ağır, sanatlı ve kapalı bir dil, estetik anlayışlarına uygun ve müzikalite yönünden ahenkli kelimeler, tamlamalar kullanmışlardır.
- Fransız şiirinin etkisiyle yeni imgelere yer verilmiş, bunun için o güne kadar kullanılmamış kelimeler, yeni üretilen tamlamalar tercih edilmiştir.
- Servetifünun şiirinin temelini hayal-hakikat çatışması oluşturur.
- Şairler, hayali gerçeğe tercih emişler; gerçeklerden kaçıp hayallere sığınmışlardır.

- Böylece sanatçılar, gerçek hayatın dışına çıkmış, bir hayal dünyası içinde gerçeklerden kopmuşlardır.
- Bu dönemde içe kapanık, toplumdaki soyutlanmış bir şiir atmosferi ortaya çıkmıştır.
- Konular çoğu zaman, romantik bir atmosfer içinde ele alınmıştır; küçük şeyler ve eşya üzerine şiir yazma modası, onları büyük ve önemli konularda eser vermekten uzaklaştırmıştır.
- Genel olarak, platonik aşk, aile mutluluğu, doğa sevgisi, yaşanan hayatın kirliliği, karamsarlık, hayal kırıklıkları, merhamet, hüznün, toplumdaki ve gerçeklerden kaçış vb. temalar işlenmekle birlikte şiirin konusu genişletilmiş; en basit günlük olay, gözlem ve duygular bile şiir malzemesi olarak kullanılmıştır.
- Eski şiirde anlamın bir dize veya beyit içinde tamamlanması Servetifünun Dönemi'nde değişmiş, cümle bir dizeden başlayıp daha sonraki dizelere hatta şiirin bütününe yayılmıştır. Bu duruma "anjambman" denir.
- Nazım; nesre ve konuşma diline yaklaştırılmış, böylece şiirle düzyazı arasında bir tür olan **mensur şiir** doğmuştur.
- Kimi zaman bir şiirde birden çok aruz kalıbı kullanılmıştır.
- Batı edebiyatından alınan sone ve terzarima nazım biçimleriyle birlikte özellikle serbest müstezat tercih edilmiştir.
- Şiirde ahenge çok önem verilmiş, ses ögesi öne çıkarılmış, yakın seslere sahip kelimeler kullanılarak aliterasyondan yararlanılmıştır.
- Böylece içerik ve biçimi ses uyumuyla kaynaştırmak amaçlanmıştır.
- Şiirde tasvirlerle geniş yer verilmiş, gözleme dayalı gerçekçi ya da tabloya dayalı doğa manzarası biçiminde şiirler yazılmıştır.
- Tablo altına yazılan bu şiirlere pitoresk (resimsi) şiir denir.
- Divan şiirinde aruzun tek kalıbıyla yazılan müstezat nazım biçimi, serbest müstezata çevrilmiş; ölçü, ritim, ses, kafiye ve diğer ahenk öğeleri önemsizleşmiş, şiirin iç yapısını oluşturan unsurlar ihmal edilmemiştir.
- Bu dönem şairleri parnasizm ve sembolizm akımından etkilenmiştir.
- Bu edebiyata "Edebiyatıcedide" de denir.
- "Sanat sanat içindir." anlayışıyla hareket edilmiştir.
- Göz için değil, kulak için kafiye anlayışı benimsenmiştir.
- Servetifünun Dönemi'nin başlıca şairleri Tevfik Fikret, Cenap Şahabettin ve Süleyman Nazif'tir.

Örnek 3

1901 yılına kadar aralıksız devam eden Servetifünun dergisi, - - - Fransızcadan çevirdiği "- - -" makalesi gerekçe gösterilerek kapatılmıştır.

Bu cümlede boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdaki-lerden hangisi getirilmelidir?

- A) Hüseyin Cahit Yalçın'ın - Edebiyat ve Hukuk
- B) Namık Kemal'in - Vatan yahut Silistre
- C) Tevfik Fikret'in - Rübab-ı Şikeste
- D) Ahmet Haşim'in - Bir Günün Sonunda Arzu

Aralık 2019

ÖRNEK:

Yağmur

Küçük, muttarid, muhteriz darbeler
Kafeslerde, camlarda pür-ihizâz
Olur dem-be-dem nevha-ger, nağme-sâz
Kafeslerde, camlarda pür-ihizâz
Küçük, muttarid, muhteriz darbeler...

Sokaklarda seyl-âbeler ağlaşır,
Ufuk yaklaşır, yaklaşır, yaklaşır;

AÇIKLAMA:

Lirik ve pastoral özellikler gösteren Yağmur şiiri, aruzun en küçük kalıplarından biriyle yazılmıştır. Vezne göre okunduğunda şiirde ses-içerik ilişkisi görülür. Sanatçı, Yağmur'da betimleyici bir anlatım tutumu sergilemiştir. Şiirde yeni imgelerle beraber Arapça, Farsça sözcük ve tamlamalarla dolu ağır bir dil kullanılır.

1107

Servetifünun Şiirinde Parnasizmin Etkisi

- Parnasizm "Sanat, sanat içindir." ilkesini benimseyen, genellikle şiirde kendini gösteren bir edebiyat akımıdır.
- Gerçekçiliğin (realizm) şiire uygulanan biçimidir.
- Servetifünun sanatçıları da parnasizmin şiir anlayışını eserlerinde uygulamışlardır. Parnasyenlere göre şiirin biçimi, bir bütünlük arz etmelidir.
- Bu açıdan şairler ölçü, kafiye uyumu, dize kümeleşmesi gibi biçimsel açılardan şiirde kusursuzluğu ve mükemmelliği amaçlamışlardır.
- Tabiatın güzelliklerini aşırı duygusallığa girmeden ele almışlardır.
- Şair, tabiatın güzelliklerini etkili bir biçimde tasvir etmiştir.

107

Serbest Müstezat

- Serbest Müstezat: 19. yüzyıl sonlarında özellikle Servetifünuncuların geliştirdikleri bir nazım biçimi.
- Müstezatin daha özgürce kullanılmış biçimidir.
- Sembolizmin yaygın olduğu bir dönemde Fransa'da ortaya çıkan bir şiir şeklidir.

Mensur Şiir

- Duygu ve hayallerin düzyazı biçimiyle şiirsel anlatılmasıdır.
- Bu yazılarda iç ahenk önemlidir.
- Servetifünuncular tarafından kullanılmış, fazla yaygınlaşmamıştır.
- "Mensure" olarak da bilinir.
- "Mensur şiir" düzyazı ile şiirsel, şairane söyleyişin amaçlandığı bir düzyazı türüdür.
- 19. yüzyılın II. yarısında Fransa'da doğmuştur.
- Fransız edebiyatı şairlerinden C. Baudlaire ve S. Mallarmé'in mensur şiirleri vardır.
- Türk Edebiyatında Şinasi'nin Fransız edebiyatından yaptığı çeviriler, mensur şiirin ilk örnekleridir.
- Mensur şiirin isim babası ve bu türün Türk edebiyatındaki ilk temsilcisi Halit Ziya Uşaklıgil'dir.
- 1891'de "Mensur Şiirler" ve "Mezardan Sesler" başlığıyla mensur şiirlerini yayımlamıştır.
- Mehmet Rauf'un "Siyah İnciler", Yakup Kadri'nin "Okun Ucundan, Erenlerin Bağından" adlı yapıtları mensur şiir türünden ürünlerdir.

Manzum Hikâye

- Yaşanmış ya da yaşanabilir olayların şiir biçiminde yazıldığı hikâyelere manzum hikâye denir.
- Manzum hikâye; sosyal bir olayın veya durumun daha etkili anlatılmasını sağlayan didaktik bir türdür.
- Manzum hikâyelerde serim, düğüm ve çözüm bölümleri; kişiler, tasvirler ve ruh tahlilleri gibi bir hikâyeye özgü unsurlar yer alır.
- Manzum hikâye biçimsel olarak şiire benzer; ölçülü, uyaklı, dizeler biçiminde yazılır.
- Servetifünun Dönemi'nde yaygınlaşmaya başlamıştır.
- Türün edebiyatımızda önemli temsilcileri Mehmet Âkif Ersoy ve Tevfik Fikret'tir.
- Mehmet Âkif Ersoy'un *Küfe*, *Mahalle Kahvesi*, *Hasta*, *Köse İmam*; Tevfik Fikret'in *Balıkçılar*, *Has-ta Çocuk* adlı eserleri manzum hikâyenin edebiyatımızdaki önemli örnekleridir.

Örnek 4

Aşağıdakilerden hangisi romanda kullanılan anlatım tekniklerinden değildir?

- A) Parodi
B) Bilinç akışı
C) Pitoresk
D) Geriye dönüş

Aralık 2018

BİYOGRAFI

Tevfik Fikret (1867-1915)

"Servetifünun" hareketinin öncüsü olan sanatçı, aynı zamanda Batılılaşmayı savunan bir düşünce adamıdır. Edebiyat öğretmeni Recaizade Mahmut Ekrem'in de etkisiyle Batılı sanat anlayışını benimsedi. Biçim ve özde Türk şiirine getirdiği yeniliklerle döneminin önde gelen şairlerindedir.

Batılı parnasyen ve romantiklerin etkisini taşıyan ilk şiirlerinde, karamsar bir dünya görüşüyle bireysel duygularını dile getirdi. Yoksullara, ezilenlere karşı acıma duygularıyla yaklaştığı toplumsal konulu şiirlerini, *Sis*'ten başlayarak yönetimin eleştirildiği, kurtuluşun gençlerden, Batı'nın bilim ve tekniğinden beklendiği bir düşünce şiiri izledi. Biçimdeyse ilk şiirlerinden başlayarak anlamın beyitte tamamlanması anlayışını kırdı, dizeden yola çıkarak anlamı şiirin bütününe yaydı. Klasik şiirin müstezat biçimini, değişik kullanışlarla serbest şiire yaklaştırdı.

Şiirsel uyumu bozmadan düzyazıya yakın bir söyleyişe ulaştı.. Şiirde dize ve beyit hâkimiyetini kırdı. Aruz ölçüsünü Türkçeye başarıyla uyguladı. Şiirini aruzla yazdı, ölümüne yakın yazdığı ve *Şermin* kitabında topladığı 30 çocuk şiirinde heceyi kullandı.

Eserleri:

Rübâb-ı Şikeste, *Halûk'un Defteri*, *Rübâbın Cevabı*, *Şermin (şiir)*...

Örnek 5

- I. Halûk'un Defteri
II. Şermin
III. Gülnihal
IV. Akif Bey

Numaralanmış eserlerden hangileri Tevfik Fikret'e aittir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve IV
D) III ve IV

Aralık 2019